

מדינת ישראל
רשם האגודות השיתופיות

בפני עו"ד דנה ביאלר
עוזרת רשם האגודות השיתופיות

תב' 3363/31/2012

בעניין: **ג'ורא עפג'ן, עו"ד**

בעצמו
סנטר הגליל ת"ד 205 ראש פינה
טל': 04-6936969 ; פקס: 04-6936996

המשיג ;

ובעניין: **מתישבי אמנון - ישוב קהילתי כפרי אגודה שיתופית בע"מ**

ע"י ב"כ עו"ד רמי אבידע ו/או ירון אילן ו/או עופר שרם
ו/או עומר אבידע ו/או מור חביב ו/או רחלי שפיגל
מדרך פתח תקווה 154, בית קרדן, תל אביב 64921
טל': 03-6083520 ; פקס: 03-6083521

המשיבה ;

חקיקה שאוזכרה:

[פקודת האגודות השיתופיות: סע' 43, 52, \(2\)52, \(4\)52, \(ב\)52](#)

[חוק בתי משפט לענינים מינהליים, תש"ס-2000: סע' 1 ל](#)

[חוק הבוררות, תשכ"ח-1968: סע' 24](#)

[תקנות האגודות השיתופיות \(בוררות בסכסוכים\), תשל"ב-1972: סע' 13, 13\(ב\), 19\(א\)](#)

[חוק בתי המשפט \[נוסח משולב\], תשמ"ד-1984: סע' 76](#)

ה ח ל ט ה

בפניי השגתו של המשיג על החלטת כב' הבורר להכריע בשאלת מועד הפסקת חברות המשיג במשיבה (להלן - "האגודה") על דרך סמכות שבג"ר ולא על דרך של העברתה לחקירה בהתאם [לסעיף 43 לפקודת האגודות השיתופיות](#) (להלן - "הפקודה").

דיון בטענות המשיג התקיים ביום 27.11.2014 ועל מנת למנוע התארכות ההליכים קבעתי כבר באותו מועד כי ההשגה נדחית, עיכוב הליכי הבוררות מבוטל, ונימוקים יינתנו במועד אחר ובהקדם האפשרי. מכאן החלטתי זו.

הרקע הצריך לעניין:

1. ביום 2.1.2012 התקבלה במזכירות בקשת האגודה למנות בורר בתביעה כספית (אשר באותו מועד הוגדרה גם כתביעה הצהרתית על ידי האגודה) המבוססת על חוב לכאורה של המשיג לאגודה. כבורר יחיד מונה עו"ד נמרוד טפר (להלן - "הבורר") ביום 13.2.2012, בהתבסס על סעיף יישוב הסכסוכים שבתקנון האגודה בצירוף הוראת [סעיף 2\)52](#) לפקודה.

2. המשיג הגיש ביום 7.3.2012 בקשה לעיון חוזר על ההחלטה להעביר את בירור הסכסוך האמור על דרך של בוררות, אשר הועברה לתגובת האגודה ובה הכריע כב' רשם האגודות השיתופיות היוצא, עו"ד אורי זליגמן, כי דין הבקשה להידחות, בין השאר מן הטעם כי סעיף יישוב הסכסוכים שבתקנון האגודה מחיל את סעיף הבוררות אף על "חברים לשעבר" וממילא אין מחלוקת כי המשיג הנו "חבר לשעבר" באגודה. על החלטתו זו של כב' הרשם לשעבר הגיש המשיג עתירה לבית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ (עתירה 5311/12 עו"ד עפגין גירורא ואח' נ' רשם האגודות השיתופיות ואח'), בהתאם [לפריט 1](#) לתוספת השניה של [חוק בתי משפט לעניינים מנהליים](#), תש"ס-2000.

3. אמנם, העתירה הוגשה על הכרעת כב' הרשם בשאלת סמכותו למנות את כב' הבורר, אך היריעה הורחבה (בפני בג"ץ) באופן שגם שאלות הנוגעות לגדר סמכויותיו של כב' הבורר הועלו בה. עמדת הרשם בעתירה היתה כי לאור היותו של המשיג "חבר לשעבר" ועובדה זו אינה שנויה במחלוקת - הרי שמיוני כב' הבורר מתיישב עם הוראות הדין. לכך הוסף כי מן הדברים הללו נובע שסמכות כב' הבורר לדון בחובות כספיים של חבר לשעבר משתרעת על התקופה בה היה חבר אגודה בלבד. בעניין גדר סמכויות הבורר עמדת הרשם, כפי שהובאה בפני בג"ץ, היתה כי הכרעה בשאלת חברותו של המשיג באגודה, כמו גם בשאלת המועד בו פסקה החברות, מצויה בתחום שיקול דעתו של כב' הבורר. כך, במצב בו טענות באשר לאי חברותו של אדם, מועלות כטענות הגנה אגב תביעה שהוגשה כנגדו, "נגררות" אלה אחר התביעה העיקרית באופן שמקים לבורר את הסמכות להחליט, בהתאם לשיקול דעתו, אם הוא מכריע בהן על דרך סמכות שבגרורא או מעבירן לרשם לצורך הכרעה בהן לאחר חקירה לפי [סעיף 43](#) לפקודה - כהוראות הדין. וכך נכתב בעמדה הרשם (סעיף 36 ואחרון):

"יובהר כי השאלה מתי בדיוק פקעה חברותם של העותרים, כמו גם השאלה, האם עד למועד הפקיעה נצברו חובות עבר לעותרים כלפי המשיבה, כלל לא נדונו על ידי הרשם, והבורר יהא רשאי לקבוע בעניין זה מצאים עובדתיים ולהכריע בהתאם".

4. לאור הדברים שלעיל, ניתנה החלטת בג"ץ מיום 20.3.2014 (להלן - "החלטת בג"ץ") אשר זו לשונה (ההדגשות שלי ד.ב.):

"רשם האגודות... מסר לבית המשפט עמדה בה מתקבלת למעשה עמדת העותרים באשר לסמכות הבורר, שמונה על ידו לדון אך בסוגיית חובות שנצברו בתקופת חברותם של העותרים. כמו כן הבהיר הרשם כי ככל שהבורר יבחר להעביר את שאלת המועד בו חדלו העותרים להיות חברים באגודה לחקירה - כך ייעשה. אך לגישת הרשם יש בידי הבורר לדון בכך מכוח סמכות שבגרורא. נוכח הודעה זו של המשיב 1 הודיע ב"כ העותרים כי העתירה באה על סיפוקה."

5. הדיון בסכסוך הושב לכב' הבורר וביום 23.7.2014 קבע כב' הבורר, לאחר שהתקיים דיון במעמד הצדדים, כך:

"רשם האגודות השיתופיות ופרקליטות המדינה הודיעו לבית המשפט הגבוה לצדק כי בסמכותי לבחור בין העברת מחלוקת זאת להליך חקירה, ובין הכרעה במחלוקת זאת בגרורא בגדר הליך הבוררות שבפני."

בבחירה זאת בין שתי החלופות שהוגדרו במתחם סמכותי כאמור, בוחר אני להכריע במחלוקת בגרורא בגדר הליך הבוררות שבפני, ואנמק בחירתי זאת בקצרה. ראשית, לזו המחלוקת שבין הצדדים אינו באיסוף ראיות בהליך חקירה, אלא בהכרעה בין טענות משפטיות שונות של הצדדים, הנשענות בין היתר על הכרעות שיפוטיות בהליכים משפטיים קודמים שהתנהלו בין הצדדים. במחלוקת מעין זאת קיים יתרון להליך

מעין משפטי, על פני הליך של חקירה. שנית, הסדר הדיוני שנערך בין הצדדים בהסכמה בקדם הדיון בעשרים בספטמבר 2012 מחייב המשך הליך הבוררות שבפני. הצדדים הסכימו לקדם את הליך הבוררות ולהגיש תצהירי עדות ראשית, ולא ראיתי מדוע יש "לשחרר" את הצדדים מהסכמתם הדיונית כאמור, מקום בו הדבר לא מתחייב מפסק דינו של בית המשפט הגבוה לצדק. שלישיית, מטעמי יעילות וחסכון בזמן לאור מינוי הבורר וקיומו של הליך בוררות תלוי ועומד, המהווים "אכסניה" קיימת לבירור המחלוקת."

6. על החלטתו זו של כב' הבורר מוגשת השגתו של המשיג.

דיון והכרעה:

7. כפי שכבר נקבע בסיום הדיון שהתקיים ביום 27.11.2014, דין ההשגה להידחות. אמנה את הטעמים להחלטתי זו מיד להלן;

אין ערעור על החלטות ביניים בבוררות

8. הטעם הראשון לדחיית ההשגה, וזאת ללא כל קשר לגופן של הטענות המפורטות בה, הוא כי החלטת כב' הבורר מושא ההשגה היא החלטת ביניים אשר אין למי מהצדדים זכות מוקנית לערער או להשיג עליה ככל שניתנת כחלק מדיון במחלוקת המוכרעת בהליך בוררות.

9. כעולה מכתב המינוי, מינויו של כב' הבורר נעשה מכח [סעיף 52\(2\)](#) לפקודה. משמעות הדבר היא כי הליך הבוררות מתנהל תחת המטריה של הפקודה והתקנות שמכוחה, בשונה מהליך בוררות המתנהל על פי [חוק הבוררות](#), תשכ"ח-1968 (להלן - "חוק הבוררות"). ראו לעניין ההבדלים בין שני הליכי הבוררות - פרופ' סמדר אוטולנגי [בוררות דין ונוהל](#) (מהדורה רביעית מיוחדת) כרך א', 205.

10. מעיון [בסעיף 52\(4\)\(ב\)](#) לפקודה עולה כי הוענקה לרשם הסמכות "... תוך עשרה ימים מיום הפסק, לתקן את פסק הבוררים ...". הוראה זו בצירוף הוראת [סעיף 19\(א\)](#) לתקנות האגודות השיתופיות (בוררות בסכסוכים), תשל"ב-1972 (להלן - "תקנות הבוררות") לפיה "פסק הבוררות יינתן בכתב... ותצויין בו זכות הצדדים להשיג בפני הרשם תוך עשרה ימים" - מביאה למסקנה כי השגה (ערעור) ניתן להגיש על פסק בורר בלבד, ולא על החלטת ביניים או החלטה אחרת של בורר.

11. לשון אחר: מהוראות אלה עולה כוונת המחוקק לפיה תקום לרשם האגודות השיתופיות (או מי מטעמו) סמכות לדון בהשגה רק ככל שמדובר בפסק בורר. כוונת המחוקק היתה שלא לאפשר הגשת ערעור או ערר על החלטת ביניים שהיא החלטה אחרת בהליך בוררות.

12. עם זאת, על פי [תקנה 13\(ב\)](#) לתקנות הבוררות רשאי הבורר ליתן פסקי ביניים - בעניינים סבורה אני כי קמה לרשם סמכות לדון בערעור אף אם טרם ניתן פסק בורר סופי בסכסוך כולו. זאת - בדומה להלכה הנהוגה והפסוקה בהליכי בוררות המתנהלים בהתאם לחוק הבוררות.

13. אכן, חיזוק להשקפה זו ניתן למצוא בספרו של המלומד חיים נועם [אגודות שיתופיות - הלכות ופסיקה](#), וכן בספרו של עו"ד ישראל שמעוני [אופק חדש בבוררות](#), עמ' 252:

"חשוב להבהיר את ההבדל בין החלטה אחרת לפסק ביניים. ההבדל דומה להבחנה בין פסק דין לבין החלטה אחרת... בית המשפט העליון

פסק, כי המפתח להבחנה בין פסק דין חלקי לבין החלטה אחרת נעוץ בסעד המבוקש. אם פסק בית המשפט את הסעד שהתבקש וסעד זה עומד בפני עצמו, הרי שמדובר בפסק דין חלקי. לעומת זאת, החלטה שהיא רק בבחינת נדבך ראשון לקראת פסיקת הסעד הסופי הינה החלטה אחרת."

14. לאור האמור סבורה אנוכי כי החלטתו של כב' הבורר - החלטה מושא ההשגה דנן - הינה החלטה אחרת, ולפיכך לא ניתן להגיש השגה בגינה. החלטה זו אינה יכולה לעמוד בפני עצמה כפסק דין חלקי, היא אינה מסיימת את הסכסוך או חלק ממנו ואין בה כל הוראה בדבר הסעדים שנתבקשו. ההפך הוא הנכון - היא קובעת כי יש לברר את טענות הצדדים לאשורן בטרם קבלת החלטה אופרטיבית כלשהי. על פי הפסיקה - המבחן הינו מהותי ולא צורני, וכיוון שהחלטת כב' הבורר מושא ההשגה אינה סותמת הגולל על סוגיה כלשהי בתביעה אלא מהווה נדבך ראשון לקראת פסיקת הסעד הסופי בה, היא מהווה החלטה אחרת עליה אין לאפשר השגה או ערעור תוך כדי הליך הבוררות.

זאת ביתר שאת מקום בו למבקשים עומדת הזכות לטעון טענותיהם באם יבחרו להשיג על פסק הבוררות הסופי שיינתן על ידי כב' הבורר, כפי שמורה הדין בבוררות סטטוטורית בשונה מבוררות "רגילה" לפי [חוק הבוררות](#).

15. חיזוק לרציונל זה ניתן למצוא גם בהוראות [חוק הבוררות](#) לפיו ניתן לבקש ביטול, השלמה, תיקון וכו' ([סעיף 24](#) לחוק) רק כאשר המדובר ב"פסק בוררות", בעוד שהגדרת פסק בוררות (בסעיף ההגדרות) הינה "פסק שניתן על ידי בורר, לרבות פסק ביניים" - הגדרה אשר אינה כוללת "החלטות אחרות". כבר נפסק בעבר כי בקשות כאמור לא ניתן להגיש כאשר מדובר ב"החלטה אחרת" של בורר, אלא כאשר מדובר בפסק בורר סופי או חלקי בלבד. ראו לעניין זה: [רע"א 8984/09 ANGELMARIN LTD נ' בר חמישה כוכבים בע"מ](#) 14.2.2010 [פורסם בנבו] והאסמכתאות המוזכרות שם.

16. מן הטעם הזה בלבד, דין ההשגה דנן להידחות. חרף זאת, לא אסתפק בדחייתה על עניין לכאורה "טכני" בלבד, ואדון אף בטענות לגופן.

פרשנות המשיג לסמכויות כב' הבורר

17. כך טוען המשיג בסעיף 8 להשגתו מיום 31.7.2014 (להלן - "ההשגה"):

"אין חולק כי הניסוח לגבי בחינת מועד הפסקת החברות בהליך של חקירה חד משמעית - "כך ייעשה". ואילו הניסוח בעניין הסמכות שבגררא **מסויג**. יש יותר מטעם לסברה, כי בית המשפט הנכבד כיוון שכל שמועד הפסקת החברות ייבחן בהליך של חקירה ולא על ידי כבוד הבורר מתוקף סמכות שבגררא הקיימת לו לכאורה." (ההדגשות במקור).

18. הטעם לטענה, כך מן ההשגה, הוא כי מקורה הנורמטיבי של סמכות שבגררא הוא [תקנה 76 לחוק בתי המשפט](#) [נוסח משולב], תשמ"ד-1984 (להלן - "חוק בתי המשפט") הנותנת סמכות זו ביד בתי המשפט אך לא ביד רשם האגודות השיתופיות בסמכויותיו המעין-שיפוטיות.

19. אכן, סדרי הדין החלים בבתי המשפט אינם חלים על הליך בוררות בדרך הכלל. עם זאת, כלום יש תוחלת לטענה כי מקום בו מגישים הצדדים כתב תביעה, כתב הגנה, בקשות לתיקון כתב תביעה וכיוצא באלה, כפי שנעשה במקרה דנן, ניותר את כל אלה רק משום שמקורם בסדרי הדין הנהוגים בבתי המשפט? נראה כי התשובה לשאלה זו ברורה, ואין מנוס מלהשיב עליה בשלילה.

20. בנקודה זו מצאתי להפנות לתכליתו של הליך הבוררות על מאפייניו. תכליתו של הליך הבוררות, הוא ליתן ביד צדדים לסכסוך דרך חלופית, אלטרנטיבה, לבירור הסכסוך ולהכרעה בו. מאפייניו של הליך הבוררות הוא יעילותו, מהירות קבלת הכרעה, והשלטה (היחסית) של הצדדים בהליך. זאת, כמובן, בהשוואה להליך שיפוטי המתנהל במערכת המשפט.

"הבוררות - מהי?"

בוררות היא הכרעה בסכסוכים על דרך של שפיטה, שמרבית הסדרה נקבעים על יד הצדדים המסוכסכים לפי ראות עיניהם - למן מינוי הבורר, דרך קביעת הדין המהותי, סדרי הדין ודיני הראיות ועד קביעת המועד למתן הפסק.

...

ברם, בעוד שבמערכת השיפוטית ישנן דרישות רבות והוראות מפורטות באשר לשופט - השכלתו המשפטית, משכורתו, דרך ניהול המשפט ועוד - הנה פטורה הבוררות ומשחררת מהן לחלוטין.

...

נשאלת השאלה: מפני מה הסכים המחוקק לסטייה כה גדולה מהעקרונות שהנחו אותו בקביעת ההוראות במערכת השיפוט של המדינה? שתי סיבות לדבר - האחת, כדי להקל על בתי המשפט; והשנייה, כדי להקל על המתדיינים. הסיבה הראשונה מפורטת בהצעת [חוק הבוררות](#) ...: על הבוררות להיות "אמצעי נוח, מהיר וחסכוני ליישוב סכסוכים מחוץ לכתלי בית המשפט ולהקל על ידי כך את המעמסה שעל בתי המשפט". ... הסיבה השנייה הוסברה ע"י השופט צ' ברנזון באחד מפסקי הדין של בית המשפט העליון ...

ניסוח אחר ניתן למצוא בדברי כבוד השופט מ' חשין:

"דומה כי מעטים יחלקו על כך שההתדיינות בבוררות נוחה מן ההתדיינות בבתי משפט, הן מבחינת זמני ההתדיינות (בוקר, אחרי הצהריים, ערב, לילה); הן מבחינת החשת ההליכים (בין השאר, בשים לב לעומס המוטל על בתי המשפט); הן מבחינת האפשרות לקביעת מקום ההתדיינות (בארץ, בחו"ל); הן מבחינת היעילות (שחרור מכללי הפרוצדורה והראיות); ועוד".

(ספרה של אוטולנגי לעיל, כרך א', עמ' 4-1)

21. כזכור, הליך הבוררות דגן הוא הליך בוררות סטטוטורית אשר מקורו הנורמטיבי [בסעיף 52](#) לפקודה. לפי סעיף זה רשאית אגודה שיתופית לקבוע בתקנונה סעיף יישוב סכסוכים על דרך של בוררות, כפי שקיים גם אצל האגודה דגן; כאשר קיים סעיף בוררות בתקנון אגודה המפנה לרשם, רשאי הוא למנות בורר להכריע בסכסוך ולצדדים ניתנת הזכות להשיג על פסק הבורר בתוך 10 ימים מקבלתו ([סעיף 52\(4\)](#) לפקודה). מעצם הבנייתו של ההליך תחת הפקודה ניתן להבין כי יתרון נוסף המאפיין בוררות סטטוטורית הוא מומחיות הערכאה הדיונית - הבורר - אשר ממונה על ידי הרשם, ואשר לו ידע וניסיון בתחום דיני האגודות השיתופיות בפרט.
22. כך לדוגמא, מקום שמתגלע סכסוך בין אגודה ובין חבר, נועד סעיף הבוררות שבתקנון האגודה (כאשר קיים כזה כמובן) להביא להכרעה בסכסוך שבין הצדדים במהירות, ביעילות, במומחיות וכד'. זאת, בשל היחסים המיוחדים הקיימים בין האגודה ובין החברים בה, אשר בין מאפייניהם ניתן להצביע על יחסים מתמשכים (לעיתים על פני תקופה של חיים שלמים ואף מספר דורות), כמו גם על עובדת ההשפעה שיש לאגודה על חייו של כל חבר בה. מכאן, שכאשר מתגלע סכסוך, ולאור היחסים המיוחדים האמורים, ניתן למנות בין תכליות [סעיף 52](#) לפקודה וסעיף הבוררות שבתקנון גם את ההכרעה בסכסוך כולו, על גרורותיו.
23. אמנם, צודק המשיג כי מקור הסמכות לדון בעניין כלשהו על דרך סמכות שבגררא הוא [חוק בתי המשפט](#) אשר אינו חל בענייננו, אך אין בכך כדי למנוע החלת העקרונות הנורמטיביים העולים מחלק מהוראותיו או הוראות אחרות החלות בהליכים שבפני בתי משפט גם בהליך בוררות. מן הטעם הזה לא סבר המשיג בשעתו, עת תבע כי לאגודה יינתנו הוראות לתיקון כתב תביעתה, כי דרישה זו לא צריכה לחול רק בשל שמקורה בסדרי הדין הנהוגים בבתי המשפט - ובצדק כמובן.

24. חיזוק משמעותי למסקנה זו יש למצוא **בתקנה 13** לתקנות הבוררות אשר זו לשונה:
- "(א) הבורר יפעל בדרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה של הסכסוך ויפסוק לפי מיטב שפיטתו על פי החומר שבפניו; הבורר לא יהיה קשור בדיני הראיות או בסדרי הדין הנהוגים בבתי המשפט."
- מכאן, כי גם אם **חוק בתי המשפט** אינו חל כלשונו, אך בורר מוצא כי יש באיזו מהוראותיו או בחלקן כדי להוות דרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה של הסכסוך, הרי שאין למנוע זאת.
25. השקפה זו, בין השאר, עמדה לנגד עיני הרשם עת הביא עמדתו בפני בג"ץ (5311/12), שם נאמר כי במקרה דנן יש ליתן לכב' הבורר את שיקול הדעת אם לדון בשאלת המועד בו נפסקה חברות המשיג באגודה על דרך של העברתה לחקירה לפי **סעיף 43** לפקודה או מכוח סמכות שבגרר.
26. לגופם של דברים, אני סבורה כי ככל שבורר סבור, בהתאם לבקשה שהוגשה בפניו, ובוודאי שלאחר קיום דיון ושמיעת עמדת הצד השני, שיש להעדיף הכרעה בשאלה זו על דרך של סמכות שבגרר, הרי שאין באי תחולתו של **חוק בתי המשפט** כדי למנוע זאת. הדבר מצוי בגדר שיקול הדעת שניתן ביד הבורר, ואין בכך איזו חריגה מאיזו סמכות. זאת, גם אם לא נאמר הדבר באופן מפורש בדין ובוודאי נוכח העמדה שהוצגה בבג"ץ. יש לנקוט בפרשנות תכליתית המקיימת את הרציונל העומד מאחורי דיני הבוררות והמקיימת את יתרונותיו ומאפייניו תחת פרשנות דווקנית המאינת אותם.
27. לא מצאתי כל יתרון לפרשנות שמציג המשיג. אין בפרשנות זו אלא להאריך את הימשכותם של ההליכים המתקיימים בין הצדדים ולאין פעם נוספת את אחד היתרונות המובהקים של הליך הבוררות - יעילותו. זאת מבלי שבהליך זה נפגעת איזו מזכויותיו של המשיג להעלות כל טענה העולה על רוחו. פרשנות זו אינה מתיישבת עם התכליות של דיני הבוררות בכלל ועם בורות סטטוטורית בפרט.
28. המשיג מפנה לע"א 234/81 **גדעון ירמה נ' מזרע פי"ד לו** (4) 113, שם קבע כב' הנשיא ברק (כתוארו אז) בעמ' 116-117 כדלקמן (ההדגשות שלי ד.ב.):

"... בעניין שלפנינו אין הסכסוך עומד על השאלה, אם המערער הוצא מהמשיבה כדין אם לאו, ונושא התביעה אינו השאלה, אם החלטת המשיבה היה בה כדי להביא להוצאתו של המערער מהקיבוץ. המערער אינו מבקש כלל להכיר בו כחבר קיבוץ ואין הוא מבקש לשוב לקיבוץ. המערער מקבל, כי הוא חדל להיות חבר הקיבוץ, אך, לטענתו, תוצאה זו הושגה בדרך בלתי חוקית, אשר גרמה לו נזק, אשר בגינו הוא זכאי לפיצויים. **נמצא, כי הסכסוך האמיתי בין הצדדים הוא סכסוך בדבר הזכויות הכספיות, והריהו עניין "פנימי", ואילו שאלת חברותו של המערער בקיבוץ, אפילו נראה בה שאלה "קונסטיטוציונית", אינה מתעוררת אלא באורח אינצידנטאלי (השווה: ת"א (חי') 1084/74 [6], השופט א' שאל).**

נראה לי, כי ההבחנה ההלכתית בין עניין חוקתי לבין עניין פנימי עומדת במקום שהסכסוך עצמו עניינו חוקתי או פנימי, ולא במקום שהסכסוך הוא פנימי. אך הוא מעורר אינצידנטאלית שאלה חוקתית. אכן, בהקשר אחרון זה, **בהיות ההכרעה החוקתית אינצידנטאלית, אין לה כל השפעה על האגודה כולה, על מבנה מוסדותיה, על מספר חבריה, ועל חוקיות החלטותיה על-פי תקנונה. ההכרעה היא בין הצדדים המעורבים, בינם בלבד, ונושא ההכרעה הוא כספי. ברוח זו החליטה הערכאה הראשונה, והחלטתה זו נראית לי."**

בפסק הדין נקבע במפורש כי שאלה בדבר חברות של אדם באגודה שיתופית היא שאלה אינצידנטאלית מקום בו הסכסוך האמיתי בין הצדדים הוא סכסוך כספי, וברוח הדברים

התקבלה בקשה לעיכוב הליכים שהתנהלו בפני בית המשפט והעברת הסכסוך להידון בפני **בורר**. לא מצאתי להוסיף על הדברים האמורים זולת האמירה כי הם מתיישבים היטב עם עמדת הרשם כפי שהובאה בפני בג"ץ.

29. גם ע"א 89/85 בית חרות נ' רבקה גלזמן פ"ד מא(3) 526 המאזכר על ידי המשיג מתיישב היטב עם עמדת הרשם כפי שהובאה בפני בג"ץ. שם, החל ההליך המשפטי בהמרצת פתיחה שהוגשה לבית המשפט המחוזי על ידי חברת מושב בית חרות. לחברה, גב' גלזמן, עמדו טענות שונות כנגד המושב. המושב, המאוגד כאגודה שיתופית, ביקש לעכב הליכים אלה ולהעביר בירורם בפני בורר. בקשת המושב נדחתה. החברה היא שפנתה לבית המשפט ולא קפאה על שמריה באשר לזכויות שלטעמה מגיעות לה. בהקשר זה לא ניתן להתעלם מן השוני שבין מצבה של החברה שם ובין מצבו של המשיג אשר רק לאחר שהגישה כנגדו האגודה תביעה כספית "נוכח" להעלות טענות שונות באשר לחברותו שלשיתנו פסקה זה מכבר, אם כי בחר, עד לאותו מועד, להימנע מעשות מעשה בעניין זה.

כאן בא לידי ביטוי השוני בין מצב בו טענות דוגמת אלה המועלות על ידי המשיג מועלות כטענות הגנה, ובין מצב בו הוא יוזם הליך הוצאה מחברות או תיקון פנקס חברים. לא ניתן להשלים עם מצב בו חבר אגודה מפסיק את חברותו באגודה, לעיתים באופן חד צדדי, מותר מחלוקת עם האגודה באשר לכך, אך הוא מתעלם ממצב זה עד אשר הוא נתבע על ידי האגודה. במצב דברים זה, נגררות טענותיו באשר לחברותו באגודה אחר טענות האגודה התובעת, והסמכות לדון בהן הופכת אינצידנטלית לתביעה העיקרית שהוגשה.

30. ויודגש: יש ליתן מקום לעמדה זו כיום יותר מבעבר, עת עולה תופעה בה חברים באגודות שיתופיות מבקשים להפסיק חברותם באגודה באופן חד צדדי, בשעה שלעיתים מספקת להם האגודה שירותים שונים מכוח היותם מתגוררים בתחומיה גם מבלי שימנו על חבריה. הודעה זו הופכת כלי בידם למנוע מן האגודה לחייבם בגין שירותים אלה על אף שמכוח האינרציה ממשיכה האגודה לספק להם את אותם שירותים, ללא יכולת מעשית להפסיק זאת. תופעה זו מוכרת כתופעת Free Riders ונראה כי מקום בו הפסקת החברות משמשת כלי להתחמק מתשלום בגין שירותים - אין לאפשר זאת. אמנם, אין בדברים האמורים כדי להסיק מסקנות באשר למניעי המשיג להפסיק את חברותו באגודה, אך נזכור כי דברים אלה אף עמדו ביסוד עמדת היועץ המשפטי לממשלה כפי שהוגשה לבית המשפט **בהפ (נצי') - 22222-07** גם בעמדת הרשם שהוגשה **בבג"ץ 5311/12** כי אין לפטור את המשיג מחובתו להסדיר את נושא השירותים שממשיך לקבל מן האגודה (ככל שכך הוא כמובן) ובפני האגודה פתוחה הדרך לנקוט הליכים משפטיים בעניין זה, אף שלא במסגרת הבוררות.

31. הדברים הללו משמשים, לטעמי, חיזוק נוסף למסקנה כי שאלת חברותו של המשיג תידון על ידי הבורר על דרך סמכות שבגררא בהתאם להחלטת כב' הבורר, כמו גם לכך שאין להרהר (ולערער) אחר מסקנתו זו של כב' הבורר במסגרת שיקול הדעת המסור לו.

32. עניין נוסף המחזק את שלילת פרשנותו זו של המשיג להחלטת בג"ץ הוא מכתבה של ב"כ הרשם למשיג מיום 30.1.2013 שם הובעה עמדת הרשם באופן ברור ביותר. וכך כתבה ב"כ הרשם במכתבה זה:

"בנסיבות המקרה דנן, סבור הרשם כי ניתן לברר את השאלה האם ומתי נפסקה חברות העותרים באגודה, במסגרת הליך הבוררות עליו הורה הרשם, כעניין שבגררא. עם זאת יצוין, כי ככל שהבורר יסבור כי בנסיבות העניין יש מקום לפנות להליך של חקירה על מנת לקבוע את מועד סיום החברות - יוכל הבורר להורות על כך".

33. אמירות מפורשות וברורות אלה של הרשם באמצעות באת כוחו אל המשיג באופן ישיר אינן משאירות מקום לספק כי בעת שהודיע המשיג לבג"ץ כי העתירה באה על סיפוקה, ידע גם ידע כי לשיטתו של הרשם אפשרות הבחירה אם להעביר את הדיון באשר למועד הפסקת החברות לחקירה או לדון בכך כסמכות שבגררא עומדת לכב' הבורר. איני יכולה להשתחרר מן הרושם העולה מהתכחשות המשיג לדברים אלו כעת. דומה כי ניתן למצוא בה לכל הפחות קורטוב של חוסר תום לב, ולא אוסיף על הדברים.

34. טענה נוספת של המשיג היא כי כבי' הבורר "מבקש להמשיך ולפסוק בעניין המחלוקת הכספית מתוקף סמכות שבגורא לכאורה ולהמשיך לחייב את המשיג תוך הימנעות מכוונת מבחינת מועד הפסקת החברות [כפי שנכתב בפסק הדין בג"ץ] בהליך של חקירה, שהוא ההליך הנכון". המשיג למעשה מבקש שתוכרע שאלת מועד הפסקת החברות, אם כי מבקש כי שיקול הדעת אשר יכריע באיזה אופן תוכרע שאלה זו יהיה שיקול דעתו, תחת שיקול דעתו של כבי' הבורר. בכל הכבוד, איני רואה להעדיף את גישתו של המשיג במקרה זה כי ההליך הנכון, ולמצער היחיד, להכריע במועד הפסקת חברותו באגודה הוא הליך של חקירה. מסקנה זו אין לה על מה לסמוך במקרה דנן, וזאת ביתר שאת נוכח החלטת בג"ץ מיום 20.3.2014 (5311/12), שכמוה לא היתה עובר לאיזה הליך בוררות אחר שהתחיל בפני בורר שמונה על ידי הרשם, ואשר עוכב עם העלאתה של שאלת חברות על ידי מי מהצדדים לו.
- יש למקרה זה מאפיינים ייחודיים אשר מביאים למסקנה המתחייבת שהחלטתו של כבי' הבורר - בדין יסודה, וכי אין להעדיף את פרשנותו ודעתו של המשיג עליה.
35. צודק המשיג כי דרך המלך לעדכון פנקס חברים של אגודה שיתופית היא לאחר חקירה לפי [סעיף 43](#) לפקודה. אלא שכאמור, למקרה זה מאפיינים ייחודיים המביאים למסקנה שעמידה על כך במקרה דנן אינה סבירה כלל ועיקר לאור חלופה טובה יותר הקיימת, ואשר בעניינה הובעה אף הסכמתו של המשיג בפני בג"ץ - הסכמה אשר הביאה למחיקת עתירתו ללא חיוב בהוצאות, כפי שמשקף מהחלטת בג"ץ.
36. ויובהר: אין בהפניות המשיג למקרים אחרים כדי לשנות ממסקנתי זו. כך למשל, הפנייתו לעניין חרמש ([עמ"נ 44554-08-10 איתן הלפרין נ' חרמש](#) 13.1.2013 [פורסם בנבו]) שם הופנתה שאלת החברות לחקירה ולא הוכרעה על ידי בורר אינה רלוונטית למקרה דנן. הטעמים אשר ניתנו שם להחלטה זו אינם עומדים למשיג: ראשית, מדובר בהכרעה שנדרשה למספר מחלוקות שהתבררו בין הצדדים - ואין זה המצב כאן. שם הועברה שאלת החברות לידי בית המשפט העמוס ממילא וכשיקול של חיסכון בזמן שיפוטי, על מנת להקל על בית המשפט, נקבע שראוי להעבירה לחקירה ולהכרעת הרשם. גם עניין מומחיותו של הרשם בעניין זה (או מי מטעמו ובכלל זה חוקר) הובא בחשבון כשיקול להעדפת בירור השאלה בפניו במקום בפני בית המשפט. שיקולים אלה אינם עומדים למשיג בעניין דנן. יתרה מכך, שיקול המומחיות להכריע בשאלה מתקיים ממילא גם בפני כבי' הבורר, בהיותו פעמים רבות ממונה כחוקר בשאלות דומות לאלה על ידי הרשם לפי [סעיף 43](#) לפקודה.
- שוב לא מצאתי כל יתרון לעיכוב הליכי הבוררות פעם נוספת לצורך הכרעה בשאלת מועד הפסקת חברותו של המשיג באגודה על ידי חוקר לפי [סעיף 43](#) לפקודה תחת הכרעה בשאלה זו על ידי הבורר הנכבד טפר.
37. המשיג חוזר וטוען בפניי כי למן שנת 2006 מנסה הוא להפסיק את חברותו באגודה. ביודעו את הדין, בין השאר נוכח היותו עו"ד בהשכלתו, איני יכולה שלא לתמוה על כך שמעולם, עד למועד בו נתבע על ידי האגודה, לא פנה לרשם לעדכון פנקס החברים באופן הגורע אותו ממצבת חברי האגודה. איני יכולה שלא לתהות באשר לתזמון פניותיו האמורות והשלכות תזמון זה על הליך הבוררות מושא החלטה זו.
38. המשיג טען בפניי כי אין בהכרעתו של כבי' הבורר בשאלת חברותו כדי להביא לתיקון פנקס החברים של האגודה בשל לשונה של הפקודה והתקנות שמכוחה בכל הקשור לעניין זה. אמנם נכון הוא כי לשונה הדווקנית של הפקודה יכולה להצדיק פרשנות זו, אך אין בכך כדי להשלים את התמונה כולה. כאן, הובעה עמדת הרשם בפני בג"ץ כי לכבי' הבורר מסור שיקול הדעת אם להכריע במועד הפסקת חברותו של המשיג על דרך סמכות שבגורא או להעבירה לרשם לצורך חקירה לפי [סעיף 43](#) לפקודה. "נוכח הודעה זו", כך במילותיו של בג"ץ, "הודיע ב"כ העותרים כי העתירה באה על סיפוקה". כלום ניתן כעת לקבל את טענת המשיג כי הדרך היחידה להביא לתיקון פנקס החברים של האגודה היא לאחר קיום חקירה לפי [סעיף 43](#) לפקודה? לטעמי התשובה לכך שלילית.
- פרשנותו זו של המשיג כעת, נוגדת את תכליתה של עמדה זו, כפי שהובאה בפני בג"ץ. הפקודה הינה דבר חקיקה מנדטורי ולפיכך פרשנותו באופן מילולי ודווקני במקרה דנן לא

תשיג דבר זולת עינוי דין ודחיית ההכרעה במחלוקת שבין הצדדים עוד ועוד. ברי, כי דחייה מן הטעמים המובאים על ידי המשיג, לאור כל הרקע שפורט לעיל, יש למנוע.

39. לא נראה סביר בעיני כי בורר אשר לו הניסיון המתאים, היכולת ואף הרצון להכריע בשאלת החברות על דרך סמכות שבגורא ובכך להביא למעשה להכרעה בסכסוך, באופן העולה בקנה אחד עם יתרונותיו ומאפייניו של הליך הבוררות, יוכל אך על ידי פרשנות דווקנית אשר אינה עולה בקנה אחד עם רוח התקופה. כאמור, כב' הבורר מונה פעמים רבות לשמש כחוקר לפי [סעיף 43](#) לפקודה, הנו בעל ניסיון רב בניהול הליכי בוררות בתחום דיני האגודות השיתופיות ולפיכך לא מצאתי איזה יתרון שהוא בהעברת ההכרעה בשאלת חברותו של המשיג לידי חוקר אחר, זולת הרצון להרחיק את מועד ההכרעה במחלוקת מושא תיק זה ככל שניתן.

40. משדחיתי את טענת המשיג כי חקירה בלבד היא אשר יכולה להביא, בסופו של יום, להכרעה בשאלת מועד הפסקת חברותו באגודה בנסיבות העניין, הרי שמן הדין ומן הצדק לדחות את טענותיו של המשיג. אין מחלוקת כי הליך הבוררות כוחו יפה במערכת היחסים שבין הצדדים לו. בשאלת חברותו של המשיג טענות לשני הצדדים דנן בלבד. משכך, הדעת סוברת כי הכרעתו של כב' הבורר בהליך זה תשמש לכל הפחות בסיס איתן לתיקון פנקס החברים של האגודה. האופן בו יתוקן פנקס החברים של אגודה זו בענייניו של המשיג אינו נתון לשיקול דעתי כי אם לשיקול דעת כב' הרשם. אותיר לעת מצוא את ההכרעה בשאלה האם, חרף לשון הוראות הדין, יכול פסק בורר המכריע בשאלת חברות של מאן דהוא באגודה לשמש לבדו בסיס לתיקון פנקס החברים.

41. לאור כל האמור לא מצאתי להידרש לטענות נוספות של המשיג באשר להסדר הדיוני אליו הגיעו הצדדים בפני כב' הבורר (סעיפים 27-21 להשגה); באשר לטעמי יעילות וחיסכון כאמור בהחלטת כב' הבורר (סעיפים 28-31); באשר להוראות כב' הבורר לעניין תיקון כתב התביעה (סעיפים 32-34 להשגה); בעניינים אלה כולם, מקובלות עלי לגמרי קביעותיו של כב' הבורר ולא מצאתי להרהר אחריהן גם לאחר קריאה חוזרת בנפש חפצה של טעמי המשיג בפניי.

42. אין בהכרעה בשאלת מועד הפסקת החברות של המשיג באגודה על ידי כב' הבורר כדי להביא ל"ישלילת זכותו של המשיג למצות את זכות הטיעון בכל עניין נשוא המחלוקת בהליך ובפני הערכאה הנכונה" (סעיף 39 להשגה) מכל הטעמים שמניתי לעיל. לטעמי, אין לאפשר לחבר אגודה שביקש להפסיק חברותו באגודה, אך **נמנע, על אף שידע או היה עליו לדעת**, כי דרך המלך לעשות כן היא לפנות לרשם האגודות השיתופיות בבקשה לתקן את פנקס החברים של האגודה בהתאם, לצאת נשכר מהתנהגותו זו כעת. עמדת הרשם כפי שבאה לידי ביטוי בפני בג"ץ מגלמת בתוכה גם עניין זה, אשר אצא חוטאת לתפקידי אם לא אמשיך ואתן לו ביטוי גם כעת.

חשש למשוא פנים ודעה קדומה של כב' הבורר

43. בסייפת טענותיו בהשגה מעלה המשיג טענה באשר לחשש למשוא פנים ודעה קדומה של כב' הבורר. לטעמו,

"העובדה שכב' הבורר מנחה את המשיבה מה לכלול ומה לא לכלול בכתב התביעה המתוקן ולצרף חיובים גם למועדים מעבר למועד האחרון להפסקת החברות לפי פסק הדין בעניין מתיישיבי אמנון, בכל הכבוד, מעוררים תחושה קשה של משוא פנים ודעה קדומה" (סעיף 36 להשגה).

44. בעניין זה אסתפק בלומר כי טענה זו - טוב לו היה נמנע המשיג מלהעלותה עת עולה התחושה כי עושה הוא שימוש בטענה זו כמוצא אחרון, ללא הנימוקים הנדרשים בהתאם לפסיקה העניפה בעניינה ולפיכך - בלתי ראויה.

סוף דבר

45. דין ההשגה להידחות.
46. הליך הבוררות יימשך כסדרו בפני כב' הבורר, בהתאם להוראותיו.
47. המשיג יישא בהוצאות האגודה בקשר עם הליך זה, לרבות שכר טרחת עו"ד בסכום כולל של 2,500 ₪ בצירוף מע"מ כדין. סכום זה ישולם בתוך 7 ימים מקבלת החלטה זו אצל הצדדים, ועד לתשלומם המלא בפועל יישא ריבית והצמדה כדין.
48. המזכירות תעביר החלטתי זו לצדדים ולכב' הבורר טפר בפקס ובדואר רשום.

ניתן היום, ח' כסלו תשע"ה דנה ביאלר, עו"ד 30 נובמבר 2014
 עוזרת רשם האגודות השיתופיות
 בירושלים, בהעדר הצדדים
 ומנהלת מחלקת הבוררויות

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

דנה ביאלר 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה